

I Budžet

Budžet je periodičan – godišnji akt normativnog predviđanja prihoda i rashoda javnopravnih tijela. U isto vrijeme budžet je i instrument kontrole narodnog predstavništva nad upravnim organima u pogledu trošenja državnih društvenih sredstava. Savremena finansijska teorija ubraja budžet među vrlo efikasne instrumente ekonomske politike. Uostalom, uloga budžeta je u stalnom porastu, pošto se posredstvom njega ostvaruje toliko značajna državna intervencija u privredi i privrednim tokovima.

Budžet je najznačajnija institucija u sistemu javnih finansija.

Budžet je najznačajniji i osnovni instrument finansiranja javnih rashoda. Na neki način, budžet je i institucija javnih finansija u koje još spadaju državni trezor, nacionalno državno računovodstvo, fondovi, ustanove, posebni računi i razni podračuni.

Budžetom se između ostalog prikupljaju sredstva, kao što su porezi, doprinosi, takse i razni drugi oblici javnih prihoda, ali se istovremeno vrši i plansko trošenje. Kao instrument bilansiranja javnih prihoda i rashoda, budžet je istovremeno i instrument finansiranja javnih rashoda kojim se služi država.¹

U modernom shvatanju pojma i sadržine, budžet se prvi put pojavljuje sredinom XV vijeka. Relativno kasna pojava budžeta kao ključne institucije u javnim finansijama, tumači se složenošću njegove strukture kao finansijske institucije, koja zahtijeva ispunjenje jednog broja važnih preduslova kojih nije bilo prije ovog perioda. Naime, za pojavu budžeta bio je potreban razvijen robno-novčani odnos u privredi, a i odgovarajući nivo i okvir opšte kulture za obavljanje složenih funkcija koje priroda te institucije zahtijeva. Inače, opšti uslovi za pojavu budžeta, po preovladavajućim mišljenjima, stekli su se najprije u Italiji, a zatim i u drugim zemljama Zapadne Evrope. Tada se finansiranje političkih tijela počinje rješavati ne (kao do tada), putem posebnih računa i podračuna, već putem budžeta kao finansijske institucije.